N° 10. 1863.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Donderdag 22 Januarij.

T. KLEEUWENS EN ZOON GOES BOEKHANDEL

Editie van woensdag avond 8 ure.

Middelburg 21 januarij.

OVERZIGT VAN HET JAAR 1862.

VI.

[illegible] verdeeldheid dan bij de kiezers van leden voor de tweede kamer [illegible] bij de provinciale staten, toen deze den 8 julij een lid voor de eerste kamer moesten benoemen. De heer C. van der Lek de Clercq werd met 21 van de 32 stemmen herkozen, terwijl op de heeren W. Ph. Vis 4, I. G. J. van den Bosch 3, mr. W. C. M. de Jonge van Ellemeet 2, J. A. Risseeuw 1 en mr. G. A. Fokker mede 1 stem werden uitgebragt. Eene betrekkelijk zoo geringe meerderheid was, waar het eene herkiezing betrof, zeker niet zonder eenige beteekenis en toonde althans aan dat elf leden der vergadering niet volkomen tevreden waren met de wijze waarop de heer de Clercq in den laatsten tijd zijn mandaat had opgevat.

Nu we van de provinciale staten spreken, moeten wij wel in de eerste plaats gewag maken van de kwestie betreffende de kalamiteuse polders. Na al hetgeen in den laatsten tijd over deze belangrijke aangelegenheid geschreven en in het openbaar gesproken is, zou het echter een zeer onvruchtbaar werk zijn hare geschiedenis thans voor onze lezers te resumeren. Laten wij er dus slechts ter loops aan herinneren dat èn de bezwaren, die in de tweede kamer jaarlijks te berde gebragt worden tegen het hooge subsidie hetwelk door het rijk verstrekt wordt, èn de aandrang van enkele leden der provinciale staten, die sedert jaren luide hunne stem verheffen tegen het ongrondwettige der heffing van opcenten ten behoeve van het fonds der kalamiteuse polders, er toe hebben geleid de regeling dezer zaak een stap verder te brengen. In de zomervergadering werd een voorstel aangenomen van de heeren Cau, Blaaubeen, Byhau, van den Bosch en Hoogeboom, strekkende om gedeputeerde staten uit te noodigen met de regering, waterschaps-besturen en allen die bij de zaak belang hebben in overleg te treden tot eene regeling.

Tot uitvoering van dit besluit kwamen gedeputeerden weldra met den minister van binnenlandsche zaken in briefwisseling, waarvan het gevolg was dat de minister te kennen gaf met groote voldoening de bedoelde regeling te zullen zien tot stand komen en tot medewerking daartoe bereid te zijn, terwijl hij den kommissaris des konings uitnoodigde om alle mogelijke bekendheid aangaande de kalamiteuse polders te verschaffen en het kollegie van gedeputeerde staten te dienen van raad en berigt. In de najaarsvergadering werd dat ter kennis van de leden gebragt en tevens medegedeeld dat de kommissaris des konings onmiddellijk alle stukken welke op de kalamiteuse polders betrekking hebben, had doen verzamelen ter provinciale griffie, alwaar daaraan met den meesten ijver werd voortgewerkt. Naar aanleiding van deze inlichtingen deden de heeren van den Bosch, de Smit, Kakebeeke, Mazure, Cau, Moolenburgh, de Jonge en van Deinse het voorstel om, na bekomen magtiging, op den eersten dingsdag van april e. k. eene buitengewone vergadering te houden tot het vaststellen van een koncept reglement op het beheer der polders in Zeeland of tot het wijzigen der bestaande bepalingen. Het voorstel werd zonder beduidenden tegenstand met 33 tegen 5 stemmen aangenomen.

Tot de gewigtigste resultaten der werkzaamheden van de provinciale staten in het voorgaande jaar rekenen wij overigens de aanneming van het voorstel, in de zomervergadering gedaan, om met de regering, het gewestelijk bestuur van Noord-Braband en alle verdere belanghebbenden in overleg te treden ten einde volgens een te maken plan Schouwen, Duiveland en St. Philipsland, in eene voldoende gemeenschap te brengen met de staatsspoorwegen; alsmede de besluiten der najaarsvergadering tot het aangaan eener geldleening en het verstrekken van subsidiën tot verbetering der wegen, waarover wij reeds in ons vorig nommer hebben gesproken.

Reeds in de eerste dagen van het jaar trof onze provincie een zwaar verlies. Wat R. B. van den Bosch, wiens overlijden wij heden juist een jaar geleden moesten vermelden, voor zijne woonplaats, voor Zeeland, voor gansch Nederland geweest is, wat de wetenschap in hem verloren heeft, hoe veel hij tot eene betere waardering der toonkunst in ons gewest heeft bijgedragen, dat alles zullen wij thans niet in herinnering brengen; wij hebben daarover vroeger met eenige uitvoerigheid gesproken. Maar we mogen hier niet onvermeld laten dat aan een ander verdienstelijk man regtmatige hulde werd gebragt; den eersten november werd het monument onthuld, door vrienden en vereerders van J. ab Utrecht Dresselhuis te Wolfaartsdijk opgerigt, *om voor tijdgenoot en nakomeling tot opwekking en navolging te strekken.*

Zeer weinig hebben wij overigens te zeggen van hetgeen op het gebied van wetenschappen en schoone kunsten zich heeft voorgedaan. De openbare instellingen die tot bevordering daarvan kunnen strekken en bepaald als zeeuwsche mogen aangemerkt worden, zijn slechts twee in getal: de openbare provinciale bibliotheek en het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen. De eerste, welker bestaan slechts van de laatste jaren dagteekent, onderging weder aanzienlijke uitbreiding en is, hoe onvolledig ook nog, bij gemis aan elke andere openbare boekerij, van ontzaggelijk veel nut. Het Zeeuwsch genootschap onderging eene hervorming, waarbij het wenschelijke werd in acht genomen om het meer en meer te doen strekken tot eene vereeniging van alle zeeuwen die de wetenschap liefhebben en beoefenen, om hunne kennis aan onderling en algemeen nut dienstbaar te [illegible].

In hoeverre aan die begeerte zal voldaan worden zoo lang Zeeland in den tegenwoordigen toestand blijft, is ons zeer raadselachtig. Zoo lang de botanicus of geoloog uit het zuidelijk deel van het 4e en 5e distrikt zich met meer gemak en minder kosten naar Gent kan begeven, zoo lang voor den oudheidkenner of geschiedvorscher uit Zierikzee of Tholen de reis naar Rotterdam verkiesselijker is dan naar Middelburg, zoo lang zal men althans van het deelnemen aan de werkzaamheden op de vergaderingen en het gebruik maken van het museum zich weinig kunnen voorstellen, en zal het nut door het Zeeuwsch genootschap te weeg gebragt, zich wel voor een groot deel uitsluitend tot de hoofdplaats bepalen. Wij spreken dus niet te stout wanneer we beweren dat ook met betrekking tot de beoefening van wetenschap en kunst onze insulaire toestand van groot nadeel is.

Tot bevordering van intellektuele ontwikkeling, tot aankweeking van kunstzin is een gemakkelijk verkeer niet minder noodzakelijk dan voor de nijverheid. — Voor de nijverheid. Laat ons zien of wij althans ten opzigte van deze verblijdende verschijnselen te vermelden hebben. Een harer hoofdtakken, de landbouw, heeft ontegenzeggelijk weder gunstige resultaten opgeleverd. Over het algemeen zag de landbouwer zijne bezittingen vermeerderen en mag hij zich alzoo in materiëlen vooruitgang verblijden. Dat de zeeuwsche bodem echter veel meer zou kunnen voortbrengen als de lessen der wetenschap beter werden gekend en toegepast, mogen wij op verzekering van allezins bevoegden gerustelijk aannemen en daartoe zal men vermoedelijk komen zoo de intellektuele ontwikkeling onzer landbouwers met de vermeerdering van hunne materiële welvaart meer gelijken tred houdt. Handel en handwerksnijverheid leverden minder verblijdende uitkomsten op. In Middelburg en ook elders, zag men onderscheidene groote fabrieken stilstaan en slechts weinigen schijnen zich in beteekenenden bloei te mogen verheugen, terwijl ook de handwerkstand bij het verminderen van den algemeenen voorspoed noodzakelijk lijden moet. Hoe bedroevend dit ook zijn moge, verwonderen kunnen wij ons daarover niet.

Wij hebben in de laatste dagen reeds zoo dikwerf over het nadeel dat aan Zeeland door een voortdurend isolement berokkend wordt gesproken, dat het ons hindert op nieuw dat woord te moeten neerschrijven. Maar toch, we mogen het niet terughouden, want we hebben de vaste overtuiging dat daaraan voor het grootste deel onze min gunstige toestand in velerlei moet worden geweten. Zoo vaak toch zien we bewijzen dat de ondernemingsgeest nog niet geheel is uitgebluscht. In de laatste jaren hebben we kostbare fabriekgebouwen zien verrijzen, waartoe groote sommen met bereidwilligheid zijn bijeengebragt, waarvoor verdienstelijke mannen met den meesten ijver waren bezield, en velen daarvan hebben een bedroevende uitkomst opgeleverd. Maar hoe kon het anders? De nijverheid kan zich slechts onder zekere omstandigheden ontwikkelen. Vergeten wij echter niet dat aan de omstandigheden niet uitsluitend de schuld mag worden gegeven: enkele ondernemingen toch, in den laatsten tijd tot stand gekomen, hadden reeds de kiem eener slepende ziekte van de geboorte af bij zich.

Om industriëel te wezen is het niet genoeg het te willen, men moet het ook kunnen zijn. Het toonen van goeden wil, het bezit en verkrijgbaar stellen van kapitalen is niet voldoende; de industrie vordert van hare beoefenaars eigenschappen die niet op eens maar slechts na langdurige opleiding kunnen verkregen worden. Welken uitslag zou men kunnen voorspellen aan den man die reeds op rijpen leeftijd gekomen zich door de beoefening der toonkunst een middel van bestaan zou willen gaan zoeken? Welke toekomst zou men voorspiegelen aan hem die zonder eene wetenschappelijke opleiding te hebben genoten, lessen in scheikunde of wijsbegeerte wilde geven? Wat eindelijk — *om onze voorbeelden niet onnoodig te vermeerderen* — zou men zeggen van iemand die als ambtenaar groot gebragt, na zijne beste jaren aan de schrijftafel te hebben gesleten, door den landbouw zijne welvaart trachtte te vermeerderen? Het antwoord is niet twijfelachtig. En nu vragen wij of het met de nijverheid anders is gesteld. Wanneer we nu en dan mannen met goede eigenschappen toegerust, na eene moeitevolle oefenschool te hebben doorloopen, met ondervinding grijs geworden, ten slotte in hunne ondernemingen zien falen, dan wordt het ons duidelijk dat het gebied der nijverheid niet zoo gemakkelijk te betreden is, en we slaan met schroomvalligen blik de pogingen van het dilettantisme gade. Onzeker komt het ons dus nog voor of men, zoo de omstandigheden gunstiger zullen zijn geworden, reeds dadelijk onze nijverheid reuzen stappen zal zien afleggen. Van het tegenwoordig geslacht mag men welligt niet veel meer verwachten dan dat het de jongeren op den goeden weg brengt, hen leert dat arbeid den mensch niet tot schande maar tot eer verstrekt en dat duurzame, ongestoord te genieten welvaart slechts de vrucht kan zijn van onvermoeide werkzaamheid. In dat geval kan een schitterende toekomst voor Zeeland aanbreken. Met den wensch dat zij verwezenlijkt worde eindigen wij dit overzigt.

De eerste kamer der staten generaal heeft gisteren hare werkzaamheden hervat. In deze zitting is bepaald dat de beraadslagingen over het wetsontwerp tot den aanleg van een kanaal door Holland op zijn smalst en de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee, donderdag zullen aanvangen.

De gemeenteraad alhier zal aanstaanden vrijdag, des namiddags ten half twee ure, eene openbare zitting houden, waarin de volgende onderwerpen zullen behandeld worden: missive van het burgerlijk armbestuur, betrekkelijk den financiëlen toestand van het armwezen; idem van gedeputeerde staten, goedkeuring van verschillende raadsbesluiten; adres van den onderwijzer P. Verhoeven, om bij sluiting zijner school eene jaarlijksche gratifikatie te mogen ontvangen; missive van kommissarissen der wisselbank, af- en overschrijving op de begrooting 1862.

De hollandsche post is gisteren avond eerst ten zeven ure alhier aangekomen. Heden middag is hij tegen vier ure van Bergen op Zoom vertrokken, en zal dus vermoedelijk heden avond niet vóór elf ure hier aankomen.

Bragt de storm der vorige maand in verschillende streken van ons land en niet het minst in deze provincie schade en ongelukken te weeg, het is te vreezen dat het stormachtige weder der drie laatste dagen niet minder treurige gevolgen zal hebben. Voor alsnog zijn ons daarvan echter weinig bijzonheden bekend.

Alleen vernemen wij dat de westkapelsche zeedijk, welke nog niet geheel hersteld was van de jongste schade, thans op nieuw hevig geteisterd werd.

De stoomboot van Rotterdam is gisteren middag in plaats van ten twee ure ten half vier ure hier aangekomen. Niettegenstaande het ruwe weder heeft zij de reis alzoo betrekkelijk zeer voorspoedig volbragt.

Onder Tholen werd van de boot een schuitje in den grond zittende ontdekt, waarvan alleen de mast zigtbaar was.

Uit Vlissingen meldt men ons dat de storm aldaar gelukkig zonder belangrijke schade aan te rigten voorbij is gegaan. De Slijk en Breewaterstraten hebben weder van het water nog al te lijden gehad dat over den Westdijk sloeg; men was evenwel behoorlijk gewapend om dien lastigen gast het indringen in de lage gedeelten der stad te beletten. Uitnemende diensten bewijzen tot dat einde de vloeddeuren der sluis in den mond der Koopmanshaven, waardoor de geheele Nieuwedijk en Pottekaai beveiligd zijn, zoo dat met meer kracht voor de overige bedreigde punten gezorgd kan worden.

Zr. Ms. stoomfregat Zeeland had gisteren moeten verhalen naar de voorhaven, maar zulks kon natuurlijk niet geschieden.

Als eene proeve van de zonderlinge werking en kracht van den golfslag deelt men ons nog uit Vlissingen mede dat een dekzerk van blaauwen steen, lang 1.50, breed 0.60 en dik 0.20 ned. el, liggende op den bekleedingsmuur bij den gevangentoren, ongeveer ter hoogte van 5 ned. ellen boven gewoon hoogwater, door het zeewater losgeslagen, het onderste boven gekeerd en juist op de zelfde plaats weder is blijven liggen, zoo dat, ware het niet duidelijk zigtbaar aan den steen zelven, men niet zou kunnen gelooven dat daaraan eenige verplaatsing geschied is. Vier dergelijke dekzerken zijn losgeslagen en naar beneden gerold.

Naar wij vernemen hebben gedeputeerde staten goedgekeurd de Verordening op de nummering der huizen en de aangifte van verhuizingen in de gemeente, ter bevordering van het regelmatig bijhouden der bevolkingsregisters, welke den 24 december jl. door den gemeenteraad werd vastgesteld en den 1 februarij a. s. in werking zal treden.

Tot beambte ter gemeente sekretarie, belast met de kontrôle der naleving van die verordening, hebben burgemeester en wethouders benoemd den heer J. de Somer, alhier.

H. M. de koningin heeft honderd gulden naar Stuttgart gezonden, om ze te voegen bij de opbrengst eener in den hofschouwburg aldaar gegeven tooneelvoorstelling ten behoeve der oprigting van een gedenkteeken voor wijlen den grooten dichter Uhland.

In de zitting van jl. donderdag van den gemeenteraad van Rotterdam zijn de beraadslagingen gevoerd over het stelsel van afvoer van faecale stoffen. Met deze belangrijke zaak staat eene niet minder belangrijke in verband, namelijk eene inrigting tot het distribueren van versch water door de geheele gemeente, waaromtrent later voorstellen aan den raad zullen worden gedaan.

Er schijnen drie wijzen te bestaan waarop de afvoer van faecale stoffen kan geschieden: door fosses mobiles (ver-

plaatsbare tonnen), door gemetselde putten, of door riolen, het zoogenaamd systême libre. De gezondheids-kommissie heeft een stelsel voorgedragen waarin de twee eerstgenoemde wijzen gezamenlijk zijn opgenomen. Daar echter de noodige ruimte ontbreekt om dit stelsel in werking te brengen en ook omdat men het vervoer en de verwerking schadelijk voor de gezondheid acht, geven de meeste leden de voorkeur aan het laatste, het systême libre. De bezwaren welke hiertegen worden aangevoerd, verontreiniging van het water, verstopping der riolen en het beletten van afvoer, worden niet algemeen gedeeld, terwijl daarenboven ook de vrijheid der ingezetenen niet belemmerd zal worden zoo dit stelsel in toepassing wordt gebragt. Verder is nog in het belang van het laatste stelsel *aangevoerd, dat de vergaarbakken onder den grond in het* westelijk gedeelte der gemeente zeer nadeelig werken, waardoor die inrigting niet aan het doel beantwoordt, werd het daar gevolgde stelsel thans algemeen toegepast, dan zouden, naar sommige leden meenden, vele schatten nutteloos worden besteed. Onder de sprekers waren er die nog nader wezen op de bezwaren welke aan het thans besproken systême libre verbonden zijn, maar die toch daaraan de voorkeur meenden te moeten geven omdat met de andere stelsels nog meer bezwaren gepaard gaan.

Daar verschillende leden nog nader over dit onderwerp het woord zullen voeren, is de verdere beraadslaging tot de volgende zitting verdaagd.

Een blad van New-York berigt, dat aldaar de Dunderberg wordt gebouwd van 378 voeten lang, 68 voeten breed en 32 voeten diep, met machines van 6000 paardenkrachten. De romp van het schip is gebouwd van tegen elkander geplaatst hout, zoo dat het eene digte massa vormt. Het dek, de zijden en stevens zijn van solied hout gebouwd en van groote dikte; dit is zoo zeer het geval, dat, waren er getallen opgegeven, iedereen verwonderd zoude zijn over de massa hout, die gebruikt wordt voor de konstruktie. Deze enorme houten romp is zeer zwaar gepantserd met gerold ijzeren platen, welke het geheele bovengedeelte van het schip bedekken en zich tot 6 voeten onder de waterlijn uitstrekken. Het gewigt van dit verschrikkelijk pantser is niet ver van de 12,000 centenaars (1,200,000 ponden). De boeg van het schip tot 50 voet voorbij den voorsteven, is van solied hout, zonder eenige ruimte tusschen de zijden van het schip, en dit met ijzer bedekt zijnde, stelt de meest reusachtige ram, tot nog toe bekend, daar, hebbende krachten van tegenstand, in alle opzigten onvergelijkelijk. De zijden *van dit schip boven de waterlijn zijn 7* voet dik en van solied hout, en daarenboven het zwaar ijzeren pantser. Dit schip heeft twee roeren, een aan ieder einde van het schip en zoo beveiligd, dat ingeval een er van beschadigd mogt worden, het andere gemakkelijk kan worden gebruikt. De stoomwerktuigen zullen aan dit schip eene groote snelheid geven, en men onderstelt dat, wanneer het tegen een ander schip stoot, het met gemak er door zoude knappen. Behalve een groote kazemat, bevattende eene zware batterij kanonnen, zullen er twee van Ericsson's ronddraaijende torens zijn, ieder bevattende twee 15 duims kanonnen. Het verblijf voor de officieren en manschappen is, zoo wordt gemeld, *voortreffelijk*, groot, luchtig en zoo goed ingerigt als op de beste passagiersbooten, en geeft hun de noodige beveiliging in het gevecht. In alle opzigten zal dit schip een der wonderen van onzen tijd zijn. Het is meer bepaaldelijk voor zeehaven-verdediging bestemd, doch kan gemakkelijk naar zee gaan, omdat het al de vereischten daartoe bezit. Het is bestemd om alles in den vorm van een ijzer pantserschip te braveren.

(Stoompost.)

Nekrologie.

*Frankrijk en zijne schilderschool heeft den bekenden schil*der Horace Vernet verloren; een woord ter zijner herinnering zij hier niet te onpas. Terwijl zijn vader en grootvader beide met meer of minder vrucht het palet ter uitdrukking hunner denkbeelden hadden gekozen, is het niet te verwonderen dat ook hij, het penseel, aan de verstijfde hand zijns vaders ontvallen, opnemende, het zelfde genre volgde als deze, doch ook tevens door zijn eerste stuk „La prise d'une redoute" bewees dat hij gebroken had met sommige konventionele vormen der toenmalige schilderschool, waarvan Lucien David de meester was geweest.

Terwijl geweer- en kanonvuur Europa in een kruiddamp hulde en dit het tijdvak was ingetreden, waarop de fransche legerscharen hier tegen oostenrijkers, ginds tegen russen werden aangevoerd, putte Horace Vernet zijne inspiratiën uit het heden en penseelde hij zijn bekende Chien du régiment en *Le cheval du trompette*. Na den val van het *eerste keizerrijk* trok hij zich in den eersten tijd in zijn atelier terug, maar leverde straks als eene echo der Alesséniennes van Casimir Delavigne en der chansons van Béranger: de veldslagen van Jemmapes, Valmy, Montmirail en Hanau, schilderde Le soldat laboureur, Le soldat de Waterloo, La dernière cartouche, La mort de Poniatowski, als zoo vele bladzijden dit het roemrijkst gedeelte der fransche republiek en van het keizerrijk.

De restauratie verzoende zich echter na eenigen tijd met den talentvollen Horace en niet lang daarna werd hij *gekozen tot direkteur de l'école de Rome*, *bleef aldaar* vijf jaren en zeide den franschen soldatenrok en het slaggewoel vaarwel om gedurende eenigen tijd een ander genre te volgen. Uit dit tijdvak bezitten wij van hem Judith en Holofernes, en eenige zuivere italiaansche toestanden, welke weldra weder bij zijn terugkeer plaats maakten voor Friedland, Wagram en Jena.

Na 1830 was Horace Vernet in het bijzonder de schilder van Louis Philippe, terwijl hij zijne studiën overigens niet alleen tot Frankrijk bepaalde, maar nu eens de zandwoestijnen van Afrika doorkruiste, dan weder het gloeijend oosten bezocht, straks zich in het midden van Duitschland ophield en ook Rusland doortrok, alwaar hij te St. Petersburg door den czaar met eerebewijzen overladen werd.

In het tweede keizerrijk vond hij het schaduwbeeld terug der illusiën zijner jeugd.

Omtrent de aanleiding tot zijn dood wordt het volgende gemeld:

Achttien jaar geleden deed Horace Vernet in het park van St. Cloud een val van het paard; hij vergezelde Lodewijk Philips. Bij die gelegenheid werden Horace Vernet twee ribben gebroken. Sedert viel hij nog drie maal van het paard en dit verergerde de gevolgen van den eersten val. De laatste had plaats nu zeven maanden geleden te Hyères op het fraaije landgoed dat Horace Vernet aldaar bezat. Hij bereed een jongen muilezel en reed langs het strand. Door het gefluit van eene stoomboot, welke langs den oever voer, schrikte de muil*ezel, deed een zijsprong* en *wierp zijn ruiter af*. Sedert dien dag verergerde de wonde van den heer Vernet. Reeds sinds lang had zich in de zijde van den lijder een abces gevormd, hetwelk ongerustheid verwekte en eene operatie noodig maakte, welke door de geneesheeren Gasselen en Gadard van Versailles werd verrigt.

Hij overleed ll. zaturdag in den ouderdom van 74 jaren, reeds in 1845 door zijne eenige dochter, die gehuwd was met Paul Delaroche, voorafgegaan.

Kerk- en schoolnieuws.

De heer J. J. Ruijs, predikant te Maasdam, heeft, naar wij vernemen, voor het beroep naar Axel bedankt.

— Jl. zondag heeft dr. J. J. van Oosterzee, predikant bij de ned. herv. gemeente te Rotterdam, zijne afscheidsrede gehouden, naar aanleiding van Handelingen XX: 32.

Marine en leger.

* De officier van gezondheid 1e klasse van der Grijp, behoorende tot het garnizoen te Breda, heeft voor een jaar verlof met behoud van traktement gekregen, om te Parijs zich bekend te maken met de genezing van sommige ziekten en kwalen, in 't bijzonder van de huidziekten, voor welke hier te *lande minder gelegenheid* bestaat tot praktische studiën. De fransche geneesheer Ricord heeft omtrent die ziekten een werk uitgegeven, en hoogst belangrijk moet het dus zijn om na te gaan in hoeverre de in genoemd werk ontvouwde theoriën overeenstemmen met de praktijk. Dit te onderzoeken heeft de heer van der Grijp zich ten doel gesteld. Hij is reeds een paar maanden afwezig.

Gemengde berigten.

Er schijnt tegenwoordig onderscheid te bestaan tusschen carillon en klokkenspel. Wij moeten dit ten minste opmaken uit de berigten der beide haagsche dagbladen. Het dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage zegt dat de verjaardag van H. M. de koningin-moeder jl. maandag, onder meerder, ook door het bespelen van het klokkenspel is gevierd, terwijl het Nieuw dagblad van 's Gravenhage daarentegen meldt dat het carillon wegens het ruwe weder niet kon worden bespeeld.

— De heer J. A. Gerlach Jr., lid der provinciale staten van Noord-Brabant, die zich verdienstelijk heeft gemaakt als schrijver van een werk over den oorsprong, de geschiedenis en den tegenwoordigen toestand der verouderde schutterij van St. *Joris en der Jonge Colvenieren, heeft van zijne mede*schutters een zeer fraai geschenk van kristal met zilver gemonteerd ontvangen. Als eene bijzonderheid valt hierbij nog te vermelden, dat bovenbedoeld schutters-kollegie reeds sedert meer dan zes eeuwen bestaat en in het bezit van vaste goederen en verouderde gedenkstukken is, zoo dat het in Nederland eenig in zijn soort mag genoemd worden.

— Een geestelijke in Frankrijk heeft een middel ontdekt ter genezing van de gele koorts. Hij heeft aan de regering verlof gevraagd naar Mexiko te mogen vertrekken. De geneesmiddelen en voorschriften zijn reeds aan boord en hij wacht slechts op het bevel tot vertrek.

— De parelvisscherijen op Ceylon verkeeren in zeer bloeijenden staat. De opbrengst wordt voor dit jaar op 50,000 a 100,000 p. st. en voor de drie volgende jaren op 100,000 a 150,000 p. st. per jaar geschat.

— Mevrouw de wed. X. de Vries heeft aan de gemeente Haarlem ten geschenke aangeboden een fragment van een door Laurens Jansz. Coster gedrukten Donatus met de facsimilés. Dit geschenk is door den gemeenteraad in dank aanvaard.

— De schade aan de stedelijke gasfabriek te Utrecht, door de ontploffing op 31 december jl. toegebragt, heeft f 3.793 bedragen.

— Als een bewijs welke misbruiken in Griekenland bij de verkiezingen van leden voor de nationale vergadering hebben plaats gehad, noemt men eene gemeente, die met inbegrip van *de vrouwen en kinderen, 5500 inwoners telt, terwijl er 7500* stemmen werden uitgebragt.

— Te Charleston zijn onlangs 19 negers opgehangen, wegens het verbergen van oorlogsbehoeften. De wijze waarop zij dit deden, was zeker zonderling. Men had namelijk opgemerkt, dat er onder de negerbevolking veel meer begravenissen plaats hadden dan gewoonlijk. Een der ingezetenen, wien dit wat al te vreemd voorkwam, vermomde zich als een neger, sloot zich bij zulk een begrafenisstoet aan en kwam zoo tot de ontdekking, dat de doodkist geen lijk, maar sabels, geweren en patronen bevatte, die natuurlijk met geen ander doel in den grond werden gestopt, dan om ter gelegener tijd een ruimen voorraad wapens bij de hand te hebben.

— Te Utrecht is den 6 dezer geopend eene leesinrigting voor ambachtslieden. Bij de onlangs gehoudene eerste vergadering, welke door een honderdtal bezoekers werd bijgewoond, zette de heer Grothe op populaire wijze het doel en het nut dezer inrigtingen voor den werkman uiteen. Viermaal in de week, dingsdag, donderdag, zaturdag en zondag, is het lokaal van 7—10 ure geopend. Het getal leden klom reeds tot 180 en neemt nog dagelijks toe. De bibliotheek, in het vroegere venduhuis, tot dit einde welwillend door het gemeentebestuur afgestaan, telt reeds 400 nommers. De kontributie is een stuiver per week; een flesch goed bier kost er zes en een kop koffij drie cents.

Burgerlijke stand.

MIDDELBURG. Eerste huwelijksafkondiging den 18 dezer: P. J. Ouwerkerk, weduwn. 53 j. met C. Moes, wed. 47 j.

(Van 10 tot 17 januarij.)

VLISSINGEN. Bevallen: F. Prins, geb. Smit, z. L. Schot, geb. Dorenbosch, d. C. de Vlieger, geb. Schot, z. A. G. C. Kamerling, geb. Bognetteau, z.

Overleden: J. M. Fransella, vrouw van F. H. Schiffer, 43 j. M. Leenders, z. 1 j. H. du Pont, weduwn. van I. S. B. Blich, 80 j. B. Bakker, z. 4 m. S. Landschoot, jm. 31 j.

GOES. Bevallen: A. H. E. C. A. Rijser, geb. Schröder, z. K. A. Versé, geb. Polderdijk.

Overleden: M. de Schutter, d. 3 m.

ZIERIKZEE. Bevallen: W. Heuseveldt, geb. van der Kleyn. J. Bolijn, geb. Flikweert. A. van Dijke, geb. Schooff. N. A. van Akkeren, geb. van Driel. P. den Boer, geb. de Voogt.

Overleden: C. Bake, jd. 79 j. C. W. Tuijtel, d. 3½ j. C. Beije, d. 2 m. E. C. M. de Clercq, vrouw van A. I. F. Egter, 64 j. A. Boer, vrouw van G. Swarts, 35 j.

In de maand december 1862 zijn in de registers van den burgerlijken stand ingeschreven:

Te Middelburg, 6 huwelijken; 41 geboorten, als 15 zoons en 26 dochters; 39 sterfgevallen, als 14 van het mannelijk en 25 van het vrouwelijk geslacht. Levenloos geborenen 6.

Twee der ingeschrevenen zijn elders gestorven.

Ouderdom der overledenen: beneden het jaar 8, en van 1 tot 5, 7. 5 tot 10, 0. 10 tot 15, 1. 15 tot 20, 0. 20 tot 25, 1. 25 tot 30, 0. 30 tot 35, 0. 35 tot 40, 2. 40 tot 45, 1. 45 tot 50, 3. 50 tot 55, 1. 55 tot 60, 1. 60 tot 65, 2. 65 tot 70, 3. 70 tot 75, 2. 75 tot 80, 5. 80 tot 85, 1. 85 tot 90, 1.

Te Vlissingen, 10 huwelijken; 31 geboorten, als 21 zoons en 10 dochters; 28 sterfgevallen: 13 van het mannelijk en 15 van het vrouwelijk geslacht. Levenloos geborenen 2.

Zes der hier aangegevenen zijn elders overleden.

Ouderdom der overledenen: beneden het jaar 7, en van 1 tot 5, 3. 5 tot 10, 1. 10 tot 15, 0. 15 tot 20, 0. 20 tot 25 1. 25 tot 30, 2. 30 tot 35, 1. 35 tot 40, 2. 40 tot 45, 1. 45 tot 50, 4. 50 tot 55, 0. 55 tot 60, 0. 60 tot 65, 0. 65 tot 70, 1. 70 tot 75, 2. 75 tot 80, 2. 80 tot 85, 1.

Te Goes, 6 huwelijken; 20 geboorten, als 14 zoons en 6 dochters; 23 sterfgevallen, 11 van het mannelijk en 12 van het vrouwelijk geslacht. Levenloos geborenen 0.

Ouderdom der overledenen: beneden het jaar 6, en van 1 tot 5, 5. 20 tot 25, 1. 30 tot 35, 1. 35 tot 40, 1. 40 tot 45, 2. 45 tot 50, 1. 55 tot 60, 1. 60 tot 65, 1. 65 tot 70, 1. 75 tot 80, 1. 80 tot 85, 1. 90 tot 95, 1.

Te Zierikzee, 4 huwelijken; 17 geboorten, als 14 zoons en 3 dochters; 25 sterfgevallen, 16 van het mannelijk en 9 van het vrouwelijk geslacht. Levenloos geborenen, 0.

Ouderdom der overledenen: beneden het jaar 4, en van 1 tot 5, 5. 25 tot 30, 1. 40 tot 45, 1. 50 tot 55, 3. 55 tot 60, 2. 60 tot 65, 1. 65 tot 70, 2. 70 tot 75, 4. 75 tot 80, 1. 90 tot 95, 1.

Thermometerstand.

19 jan. 's av. 11 u. 46 gr.
20 „ 's morg. 7 u. 47 „ 's midd. 1 u. 44 „ 's av. 11 u. 42 gr.
21 „ 's morg. 7 u. 42 „ 's midd. 1 u. 42 gr.

Gemeenteraad van Goes.

Zitting van 19 januarij.

Afwezig de heeren de Laat de Kanter, ongesteld, en Smallegange.

De notulen der vorige vergadering zijn gelezen en gearresteerd.

Wordt gelezen een brief van den minister van binnenlandsche zaken, van 9 *dezer, die daarbij, in antwoord op het ver*zoek van dezen raad tot wijziging der uren waarop het telegraafkantoor op de marktdagen geopend is, te kennen geeft, dat er groot bezwaar bestaat om voor enkele gemeenten en alleen voor sommige dagen daarin wijziging te brengen, doch met bereidverklaring om de uren te wijzigen, wanneer die voor alle werkdagen gelijkelijk kunnen worden vastgesteld.

Burgemeester en wethouders zijn er wel voor, het laatste in overweging te nemen, en noodigen de leden uit daarover hun gevoelen mede te deelen.

De heer Fransen van de Putte zou het verkieslijk achten die zaak tot eene volgende vergadering aan te houden, opdat inmiddels de ingezetenen kunnen kennis nemen van het denkbeeld om het telegraafkantoor voortaan alle werkdagen van 9 tot 3 en van 5 tot 7 ure open te stellen en daardoor gelegenheid te geven, de bezwaren die daartegen welligt bestaan, te kunnen inbrengen.

De heer Pilaar zou er nog al bezwaar in zien, omdat door zoodanige regeling twee uren verloren gaan om van den telegraaf gebruik te maken en te korresponderen met plaatsen van beperkte dagdienst.

Den heer Fransen van de Putte vermeent dat de gewigtigste en meeste korrespondentie bestaat met plaatsen waar de kantoren den geheelen dag geopend zijn en dit wel zal opwegen tegen het ongerief door den heer Pilaar bedoeld.

Is besloten dit punt aan te houden.

Wordt medegedeeld dat zijn ingekomen: van heeren gedeputeerde staten berigt, dat de verkoop van boomen tusschen de twee ravelijnen goedgekeurd wordt, waartoe vrijdag den 30 dezer zal worden overgegaan en daarbij nog verkocht een boom op den singel die voor het huis van Kolenbrander gevaar oplevert.

Van de zelfde de suppletoire kohieren van den hoofdelijken omslag en de honden-belasting; van den heer mr. S. Vader verzoek om kwijtschelding van den hoofdelijken omslag over 6 maanden van 1862, en eenige Staatsbladen, die gedeponeerd worden.

Ten slotte deelt de heer van Kerkwijk mede dat de herbenoemde leden van het armbestuur en de regenten over het weeshuis op nieuw zijn geïnstalleerd, waarop de vergadering na gewone rondvraag is gesloten.

BUITENLAND.

Algemeen overzigt.

Daar de post over Bleskens gisteren in het geheel niet, en heden middag eerst laat is aangekomen, hebben wij ook de fransche en belgische dagbladen van de beide vorige dagen te laat ontvangen om daarvan voor dit nommer gebruik te maken. Uit het Zuiden hebben wij dus niet veel nieuws mede te deelen, en ook uit andere streken valt heden weinig te vermelden, zoo dat wij met onze buitenlandsche berigten zeer kort kunnen zijn.

In Pruissen is, zoo als we reeds met een enkel woord gemeld hebben, het budget voor 1863 bij het huis van afgevaardigden ingediend. Het bedraagt in ontvangst 137.744,159 en in uitgaaf 139,844,159 thalers (zijnde 133,591,355 thalers als gewoon en 6,252,804 thalers als buitengewoon) zoo dat het budget een te kort oplevert van 2,100,000 thalers. Dat te kort is sedert verleden jaar verminderd ten gevolge van eene verhooging der inkomsten tot een bedrag van 916,000 thalers en verlaging van uitgaven tot een bedrag van 163,000 thalers.

De begrooting is, met uitzondering van eenige ondergeschikte en lokale wetten, de eenige belangrijke voordragt welke tot nu toe door de regering is geschied. De vrijzinnige bladen verwonderen zich eenparig over de karigheid der voorstellen, waarmede de regering voor het huis verschenen is.

De verwachting dat de liberale fraktiën in de grondwettige kwestie aaneengesloten zouden optreden, heeft zich verwezenlijkt. Het linker-centrum heeft van een zelfstandig handelen omtrent de adres-kwestie, alleen met het oog op de gezamenlijk te voeren beraadslagingen, afgezien. Dit laatste is vrijdag avond van de zijde der Fortschritt-partij geprovoceerd. In eene beraadslaging dezer partij over het gedurende de tegenwoordige zitting te volgen plan, verklaarden zich bijna alle sprekers in den zin dat de bloot defensive taktiek van de vorige zitting omtrent de budgets- en militaire vraagstukken voortaan niet meer vol te houden is, en dat eene aanvallende houding als volstrekt noodzakelijk moet beschouwd worden. De gronden, daarvoor in het midden gebragt, laten zich in korte woorden zamenvatten; bij de sinds verleden oktober bestaande zoogenaamde budgetloosheid, d. i. ongrondwettigheid, en bij het volhouden van zoodanig stelsel, kan de volksvertegenwoordiging onmogelijk weder zwijgend aan haren arbeid gaan. Wat de vorm der aanvallende houding betreft, was de meening overwegende voor een adres aan den koning, waarin de toestand des lands onverbloemd zou worden blootgelegd. De beslissing is voorbehouden tot na de gemeenschappelijke bespreking met het linker-centrum, waartoe zaturdag zal worden overgegaan. Eene kommissie der Fortschritt-partij moet zaturdag reeds een ontwerp-adres zamengesteld hebben. Men houdt het er algemeen voor dat het adres zal tot stand komen.

Te Parijs schijnen de voorstanders van eene erkenning der Zuidelijke staten van de amerikaansche unie weder meer hoop te koesteren dat de regering tot die erkenning zal overgaan. Zij beweren namelijk dat, sedert de verschijning van het „geele boek," weder nieuwe gebeurtenissen zijn voorgevallen, welke Frankrijks optreding in die zaak doen voorzien, welk plan op dit oogenblik zelfs door den heer Seward wordt ondersteund. De heer Mercier, Frankrijks gezant te Washington, schijnt dan ook onafgebroken stappen in dien geest te doen bij den president Lincoln, vooral na de nederlaag te Fredericksburg geleden.

In den franschen senaat heeft men een aanvang gemaakt met de verkiezing der kommissie voor het ontwerp-adres. Ook het wetgevend ligchaam heeft zich maandag daarmede bezig gehouden.

Volgens La patrie zijn te Parijs weder berigten ontvangen van eene schitterende overwinning op de mexikanen behaald. Zij zijn echter te onbestemd en te onwaarschijnlijk om onze lezers mede bezig te houden. Eerst later zal het blijken wat er waar is van de bewering van genoemd blad dat een korps van 5000 franschen 25,000 mexikanen zou hebben verslagen.

In de engelsche politiek beginnen zich thans weer nieuwe teekenen van leven te vertoonen en de tories en whigs bereiden zich voor op een grooten parlementairen strijd. Van verschillende zijden wordt reeds beweerd dat de oppositie besloten heeft het uiterste aan te wenden om het kabinet Palmerston, omver te werpen en dat men den afstand van de Ionische eilanden aan Griekenland als middel daartoe zou bezigen. De tories beweren namelijk dat de konstitutie geschonden is door over Engelands bezittingen te beschikken zonder toestemming van het parlement. De afstand der Ionische eilanden schijnt echter in Engeland zeer populair te zijn, zoo dat het nog alles behalve zeker is dat de pogingen der torie-partij zullen gelukken.

BOEKBESCHOUWING.

Mr. G. A. Fokker. Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden. Amsterdam bij Frederik Muller 1862.

Men zegt dat de godin der hebzucht en die der luiheid oudtijds in voortdurenden onmin leefden. Inderdaad, zij hadden er redenen voor. Die de eerste aanbad kon de tweede niet huldigen; die aan de laatste zijne hulde bragt kon de eerste niet dienen, en zoo zagen de beide godinnen zich steeds door elkander hare volgelingen betwist. Ook de kwade geniën kennen de spreuk „eendragt maakt magt." De beide godinnen hadden eene zamenkomst en hare tweedragt loste zich op.... in de uitvinding van het spel! Het spel, de vrucht van twee ondeugden, het spel, het eenige middel, waardoor de mensch hebzucht en luiheid te gelijker tijd bevredigen kan.

Van alle ondeugden, van alle hartstogten is de speelzucht de gevaarlijkste en de verachtelijkste. Een dronkaard kan zich bekeeren, een dief kan zich bekeeren, een speler bijna nooit. Wie eens dien weg betreden heeft, aan welks ingang elk die denkt de woorden van Dante „Laat varen alle hoop gij die hier ingaat" fonkelen ziet, hij is — menschelijker wijze gesproken — verloren. En wie heeft op medelijden minder aanspraak dan hij? Zoo het geoorloofd ware den naaste te verachten, voorwaar men behoeft slechts eenmaal in 't leven aan eene speelbank te hebben gestaan, men behoeft slechts éénmaal die verwrongen trekken, die koortsachtige opgewondenheid, die verschietende gelaatskleur, die fonkelende oogen, die woeste vreugde, die akelige wanhoop te hebben aanschouwd, om het spel het graf van alle deugden en den speler het beklagenswaardigste van alle wezens te noemen.

Maar hoe bekomen de speelbanken haar jaarlijksch kontingent? Of — meer in 't algemeen gesproken — hoe is het mogelijk dat de mensch zóó diep zinken kan als hij, bij wien de speelzucht alle deugd, alle schaamte en alle verstand heeft opgeslorpt? — Wij antwoorden: door de loterijen, door de staatsloterij.

Dit immers is de wet en de weg des kwaads, dat men niet op eenmaal, maar langzamerhand tot de diepste verdorvenheid afdaalt. Om een groot zondaar te kunnen worden is het noodig dat er vooraf gelegenheid zij een klein zondaar te zijn. *De staatsloterij is het, die den speler deze laatste gelegenheid aanbiedt.* Zij toch heeft deze dubbele eigenschap, dat de speler daarbij betrekkelijk weinig verliest en niet aan die onophoudelijke gemoedsbeweging bloot staat die met andere spelen gepaard gaat. Deze dubbele eigenschap — waarin onnoozele lieden eene verdienste der loterijen zien — heeft ten gevolge dat velen, te goed om op eenmaal eigenlijke „spelers" te worden, er geen bezwaar in zien deel te nemen aan de staatsloterij. En als er slechts eenige weinige jaren op dien, door de regering gebaanden, weg is voortgewandeld, dan ziet men den man uit de volksklasse tot den bedelstaf gebragt; — den nijveren burger (gelijk onlangs dien groninger landbouwer) zijn goed verkoopen of verpanden om toch maar loterijbriefjes te kunnen nemen; — en den hoogwelgeboren heer, die aan het volk een voorbeeld van arbeidzaamheid en zedelijkheid geven moest, zijne koffers pakken om het erfgoed zijner kinderen en de rust van zijn gemoed te vernietigen aan de *groene tafel te Wiesbaden of te Homburg!*

Landgenooten, kunt gij gedoogen dat in uwen naam, en zoo het heet tot uw voordeel, geschiedt wat ge u, ieder individueel, tot misdaad zoudt aanrekenen; — dat de regering in uwen naam baant en met bloemen bestrooit den weg, langs *welken tallooze uwer broeders armoede, verderf, wanhoop, ja zelfmoord* soms, tegensnellen?

Hoe het zij — in een konstitutioneel land is ieder bevoegd en verpligt alle bestaande instellingen aan eigene overtuiging te toetsen; met ieder regt gaat een pligt gepaard: wie den pligt van een vrij burger verwaarloost is der vrijheid onwaard. Als dus zoo velen uwer landgenooten u toeroepen dat de staatsloterij eene den mensch onwaardige instelling is, verderfelijk voor uw stoffelijk, uw geestelijk, uw zedelijk welzijn, dan zijt gij, op straffe van hoofdelijke verantwoordelijkheid voor al het kwaad dat uit die loterij voortspruit, verpligt om de gronden die gij daarvoor hoort aanvoeren te wikken en te wegen.

De schrijver van het hierboven aangekondigde werk heeft u zoodanig onderzoek willen gemakkelijk maken, door u met de geschiedenis der loterijen in ons vaderland bekend te maken. Inderdaad, gelijk men geene wonde doorgronden kan zonder haar te hebben gepeild, zoo kan ook een maatschappelijke kanker eerst dán volkomen naar waarde geschat worden, als men bekend is met de wijze waarop, en den omvang waarin hij in het maatschappelijk ligchaam heeft ingevreten.

Even verdienstelijk als het doel 't welk mr. Fokkers pen bestuurde, is de uitvoering. De schrijver geeft wat hij op den titel belooft en laat op eene voorrede die de grootste zedigheid verraadt een doorwrocht werk volgen dat eene eereplaats verdient in de bibliotheek van alle denkende nederlanders.

Voor den staatsburger die zich van straks gemelden pligt kwijten wil is de „*Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden*" onmisbaar. Dat zij hoogst belangrijk is voor allen die zich met staatshuishoudkunde of zedeleer bezig houden volgt reeds uit het onderwerp zelf. Maar vooral voor den beoefenaar der vaderlandsche geschiedenis, — althans voor dengeen *die in de geschiedenis* iets anders *ziet* dan *eene geschiedenis* der vorsten en der legers — voorziet zij in eene bepaalde behoefte. Zelfs letterkundigen, godgeleerden en regtsgeleerden zullen uit tallooze opmerkingen en mededeelingen, waarmede de schrijver zijn werk doorkruid heeft, vruchten trekken voor hunne bijzondere studiën.

Zoo teekent mr. Fokker b. v. aan, dat het woord „lot" oorspronkelijk de beteekenis had, die wij thans hechten aan het woord „prijs." — Kan er sterker bewijs zijn voor de stelling: „de taal is gansch een volk?" De oneigenlijke beteekenis van het woord is eene trouwe afspiegeling van het dwaalbegrip dat tot deelneming aan de loterij aanleiding geeft. Die een biljet koopt of huurt doet dit in den waan dat hem een prijs zal ten deele vallen en zoo ging men reeds aan dat biljet den naam van „prijs" (lot) geven.

Karakteristiek is het godsdienstig karakter, dat de loterij in de openbare meening behield, zelfs toen de uiterlijke godsdienst-plegtigheden *waaronder zij oudtijds getrokken werd* hadden opgehouden. De loterij werd beschouwd als „een Gode welgevallig werk," waarbij „God, de Heer, die het lot stiert, onmiddellijk en regtstreeks werkzaam was." De zelfde vaderen derhalve, die den val van het eerste menschenpaar en *de deswege opgelegde straf* als het *uitgangspunt* van hunne dogmatiek aannamen, zagen er geen bezwaar in om de loterij — eene instelling waardoor de mensch zich aan „de straf van den arbeid" te onttrekken hoopt — te plaatsen onder goddelijke goedkeuring. Het geloof kwam in botsing met belang en *hartstogt; de laatsten zegevierden en hielden zich achter het masker der vroomheid.*

Voor den regtsgeleerde is in hooge mate belangwekkend eene vraag door mr. Fokker op nieuw in herinnering gebragt. Bij alle loterijen in het maatschappelijk verkeer zijn de kansen voor den ondernemer beter dan die van de deelhebbers. Ware het anders, wie zou als loterij-ondernemer willen optreden? Alle regeringen nemen dan ook hare loterijen — even als de befaamde Füldner 1) — den hoogsten prijs voor zich zelve in beslag. De partikulier b. v. kan hier te lande hoogstens f 85,000 trekken; de staat daarentegen, die niets waagt, heeft altijd een vaste jaarlijksche winst van 4 ton. Het maakt geen onderscheid of deze kans-ongelijkheid regtstreeks wordt bewerkt, gelijk bij het lottospel, of wel — gelijk bij de klassenloterij — indirekt door de bepaling, dat wel is waar het totaal bedrag der prijzen aan dat der loten zal gelijk staan, doch de ondernemer zich eene vaste korting op de *prijzen voorbehoudt. De mate der ongelijkheid moge verschillen;* de ongelijkheid van kans bestaat bij beide soorten van loterij evenzeer en het is ons niet regt duidelijk, waarom mr. Fokker haar alleen tegen het lottospel aanvoert. Nu ontstaat de vraag: of deze kans-ongelijkheid onregtmatig is, en *of volkomen gelijkheid van kans door de beginselen van regt* gevorderd wordt. De schrijver beantwoordt, met een beroep op Pufendorff, de vraag toestemmend. Zoo dit gevoelen juist ware dan zou er een nieuw argument tegen de staatsloterij en tegen alle loterijen in het maatschappelijk verkeer gevonden worden. Wij twijfelen echter of velen het zullen omhelzen. Wij hooren reeds zeggen: „wanneer het aantal en de prijs der loten en evenzoo het aantal en de grootte der prijzen vooraf zijn bekend gemaakt, dan kan niemand eenig nadeel lijden 't welk hij niet vooruit kon berekenen en zich niet vrijwillig op den hals haalde: dan kan dus ook het regt niet geschonden zijn." Wij willen hier geene uitspraak doen doch vermelden de kwestie om te doen zien dat ook de regtsgeleerde als zoodanig van mr. Fokker stof tot nadenken bekomt.

Zoo derhalve de „Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden" de aandacht verdient zelfs van diegenen bij wie het pligtbesef als staatsburger geen voldoende prikkel mogt wezen om haar te overpeinzen, men late zich niet afschrikken door de gedachte dat het bedroevend en pijnlijk is de ontwikkeling eener onzedelijke instelling te doorloopen. Want naast het vele treurige staat ook veel dat stof tot blijdschap geeft en ons op nieuw overtuigt hoe het geweten van den mensch eerst *langzamerhand en door de kracht der gewoonte* kan worden in slaap gewiegd. Gelijk in Italië de oorspronkelijke afkeer van de loterijen zich afspiegelde in het volksgeloof volgens 't welk de raadsheer Benedetto Gentile, die in 1620 het genuësche lottospel invoerde, tot straf voor die *rampzalige uitvinding zijn naam nooit weder uit de stembus* zag te voorschijn komen en zelfs weinig later door den duivel werd weg gehaald; — even zoo deelt ook mr. Fokker feiten mede die dit zelfde van onze voorouders bewijzen. Reeds in 1598 moesten de staten van Holland erkennen, dat de loterij aan „merckelijke opsprake" onderworpen was, en derhalve (virtus post nummos!) „niet zonder goed profijt behoorde te worden gepractiseerd."

Dank zij haar geldelijk voordeel voor den staat, heeft de staatsloterij haar leven kunnen rekken in dat Nederland, 't welk van ouds boven andere landen èn in zeden èn in toepassing van staathuishoudkundige beginselen uitmuntte. In slaap is thans op dit punt het openbaar geweten. Het is waar, men bereidt hier aan de bestrijders der staatsloterij niet het lot dat onlangs in Hessen-Homburg te beurt viel aan den heer Wiesenbach — die zijn strijd tegen de homburgsche speelbank met ontslag uit 's lands dienst beloond zag, maar — erger nog — men laat hunne aanvallen onopgemerkt voorbijgaan.

Mr. Fokker heeft zich voorgenomen eerlang „de verderfelijkheid der staatsloterij uit een regts- zede-, en staathuishoudkundig oogpunt" aan te toonen. Het is eene schande voor de natie dat zoodanig betoog *in onze dagen nog noodig is, doch* eere den man die, op 't gevaar af niets nieuws te kunnen zeggen, nogmaals eene poging wil wagen om zijne landgenooten te nopen den smaad uit te wisschen die zij èn door de uitvinding èn door het langdurig behoud van de klassen-loterij hebben *op zich* geladen.

In de hoop dat de schrijver aan zijn voornemen gevolg zal geven, drukken wij den wensch uit dat hij ook bij die gelegenheid zijn onderzoek niet tot de staatsloterij zal bepalen, maar de loterijen in 't algemeen, vooral de zoogenaamde liefdadigheids-*loterijen, in het ware licht* plaatsen zal; in het wezen der zaak even onstaathuishoudkundig en even ongerijmd als elke improduktieve werkzaamheid, hebben zij nog dit groote gebrek, dat haar schoon doel en onschuldig uiterlijk tot eene deelneming verleidt die niet zelden de kiem wordt waaruit zich later de speelzucht ontwikkelt. Gelijk de staatsloterij den weg baant tot de speelbank, zoo wordt de weg tot de staatsloterij gebaand door die valsche filanthropie die, tot ondersteuning van den een, spekuleert op de begeerlijkheid van den ander.

Ten slotte bevelen wij der aandacht van mr. Fokker de volgende redenering aan, waarmede wij, juist uit zijne „Geschiedenis" een argument voor het behoud der staatsloterij hoorden ontleenen. „Mr. Fokker — zoo werd ons tegengeworpen — „bewijst dat de staatsloterij eene over-oude instelling is, die langzamerhand in het volksleven heeft wortel geschoten. Daar zij nu eene belasting is en elke oude en in het volksleven *ingeweven belasting de voorkeur verdient boven eene nieuwe,* zoo zou het ongerijmd zijn haar af te schaffen." Uit het op pag. 159 geplaatste vraagteeken leiden wij af dat mr. Fokker deze redenering zou willen wederleggen door aan de staatsloterij het karakter van belasting te ontzeggen. Wij geven hem *bescheidenlijk in overweging zich van deze zwakke stelling* niet te bedienen maar zich veeleer te bepalen tot een beroep op de onbetwistbare waarheid: „de tijd kan van kwaad geen goed en van onregt geen regt maken!"

---

1) In Kamburg (een stadje in Saxen-Altenburg) werd vóór 40 jaren door zekeren Füldner eene loterij van boeken aangekondigd, waarbij als hoogste prijs .... een schoon meisje werd uitgeloofd. De opligter hield de schoone zorgvuldig in zijn huis verborgen en voerde haar in 't geheim als zijne vrouw naar het altaar. Natuurlijk kon nu de „zaak" niet meer geleverd worden, doch het publiek had zich werkelijk door dit bedrog tot deelneming laten bewegen!

MENGELINGEN.

De presidenten van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De meerderheid van de presidenten, die Amerika gehad heeft, kwamen uit het Zuiden. Hunne erfgenamen en afstammelingen hebben allen de partij van het Zuiden gekozen. Washington en allen die tot zijn geslacht behooren en zijn naam dragen zijn nu rebellen; hij bestuurde acht jaren. De afstammelingen van Jefferson zijn — rebellen. Ook hij regeerde acht jaren. Het zelfde geldt van Monroe, die ook acht jaar aan 't hoofd van den staat stond: van Jackson, die ook acht jaren de regering leidde. Al hunne afstammelingen en erfgenamen zijn zuidelijken. Van Baren regeerde vijf jaren: zijn kinderen zijn secessionisten: Polk, Tyler en Taylor bestuurden ieder vijf jaren: hunne kinderen zijn secessionisten. De nog levende oud-presidenten — Pierre en Buibanan — regeerden ieder vijf jaren: zij zelven met de hunnen behooren tot de afscheidingspartij. Gedurende 75 jaren is Amerika door presidenten bestuurd; vijf en zestig jaren lang door mannen, wier afstammelingen, of zij zelven, tot de mannen der afscheiding behooren.

Deze opgaven verdienen eenige aandacht. Wanneer men aanneemt, dat in de geslachten van hen, die in den loop der zich opvolgende tijden tot het bestuur worden geroepen, de oude beginselen het best worden bewaard, dan schijnt uit deze trouw van de geslachten der meeste presidenten aan de zaak der afscheiding te blijken, dat het regt, volgens de konstitutie van de Vereenigde Staten, om zich af te scheiden, minder betwistbaar is, dan men op grond van Motleys betoog gewoonlijk aanneemt. Doch al bestaat dit regt werkelijk, er volgt niet uit dat de verdediging der slavernij, die de levenskwestie dezer langdurige en bloeddorstige worsteling is, niet van ganscher harte de nederlaag der zuidelijken in naam der menschheid doet wenschen Oude regtsbeginselen geven geen regt om het oudste van alle onregt, het regt van den sterkste over den zwakkeren natuurgenoot, in stand te houden en met de wapenen te verdedigen.

HANDELSBERIGTEN.

Prijzen van effekten.

NB. Het beursberigt van heden, was heden avond ten $7\frac{1}{2}$ ure nog niet ontvangen.

Amsterdam 20 januarij.

Nederland.	Certifik. Werkelijke schuld	$2\frac{1}{2}$ pct.	$64\frac{3}{8}$
	dito Nationale dito	3 „	$76\frac{1}{8}$
	dito dito dito	4 „	100
	Aand. Handelmaatschappij	$4\frac{1}{2}$ „	140
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5 „	$102\frac{5}{8}$
	Certifik. Hope & co.	4 „	$76\frac{1}{2}$
	dito dito 1855, 6de serie	5 „	$92\frac{1}{8}$
	dito	6 „	$55\frac{5}{8}$
	Aand. spoorweg		$202\frac{1}{2}$
	Leening 1860	$4\frac{1}{2}$ „	$92\frac{1}{8}$
Polen.	Schatkistobligatien	4 „	$79\frac{1}{2}$
Spanje.	Obligatien	2 „	46
	dito binnenlandsch	3 „	$50\frac{1}{8}$
	Certifik. coupons bewijzen		$9\frac{1}{8}$
	Krediet instelling		—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek	5 „	61
	dito amsterdamsche	5 „	$80\frac{1}{8}$
	dito nationale	5 „	$66\frac{1}{8}$
	dito 1847/1852	$2\frac{1}{2}$ „	—
	Bank aktien	3 „	820
Belgie.	Certifikaten bij Rothschild	$2\frac{1}{2}$ „	57
Portugal.	Obligatien	3 „	$46\frac{3}{4}$
	dito nieuwe	3 „	$45\frac{3}{4}$
Grenada.	dito		—
Venezuela.	dito	$2\frac{1}{2}$ „	$23\frac{1}{2}$
Illinois.	dito	7 „	$80\frac{1}{8}$
Mexiko.	dito	3 „	$31\frac{3}{4}$

Londen 19 januarij. ten 12 ure. Consols $92\frac{1}{2}$.
Weenen 19 jan. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 76,—.
Parijs 19 jan. (slotpr.) $4\frac{1}{2}$ pct. compt. 98,60 3 pct. 69,85.

Coupons en losbare obligatien.

AMSTERDAM 19 januarij. Metalliek f 24,50; Napelsche f —,—; Diverse engelsche in £ f 11,62½; Engelsche Russen f 11.65; Fransche f 55,43¾; Belgische f 55,50; Pruissische **f 34,43¾**; Spaansche piasters f 2,39; Spaansche coupons per fr. f 55,43¾; Hamb. Russen f 33,50; Russische in zilveren roebels f 34,50; Poolsche in fl. f —,—; Nationale metalliek f 27,92½; Dollars f —,—.

WELDADIGHEID.

Middelburg, 20 Januarij 1863.

DIAKENEN der Evangel. Luthersche gemeente maken dankbare melding van de ontvangst eener gift groot f 15,— hun onder letter A. door broeder B. C. HERBÖLDT ter hand gesteld.

FR. CREDÉ, praeses et scriba.
W. C. SPRENGER, diaken.

ADVERTENTIEN.

Bevallen van eene DOCHTER M. C. SCHRAVER — HEYBLOM.

Vlissingen, 20 Januarij 1863.

Heden overleed, na een langdurig lijden, mijne geliefde Echtgenoot CECILIA ANGELINA DE GROOF, in den ouderdom van bijna 60 jaren.

Middelburg, den 16 Januarij 1863. N. J. VAN DOORN.

Familie, Vrienden en Bekenden gelieven deze ook als bijzondere kennisgeving te beschouwen.

Heden overleed, tot diepe droefheid harer Kinderen en Behuwdkinderen, onze hartelijk geliefde Moeder Weduwe J. KEYZER, geb. KRANE, in den ouderdom van 68 jaren.

Vlissingen, den 20 Januarij 1863. Uit aller naam, J. KEYZER.

Heden overleed ons veel geliefd jongste Kind, in den ouderdom van bijna 1 jaar.

Den 20 Januarij 1863. H. WILLEMSE.
IJ. WILLEMSE, geboren TJEBBES.

Dienende deze tot algemeene kennisgeving.

Heden overleed ons geliefd jongste Kindje HENDRICUS LODEWIJK, slechts vier maanden oud zijnde.

Middelburg, den 21 Januarij 1863. G. L. INKMAN.
J. E. INKMAN — KUNST.

Op heden werd ons ouderhart diep gewond door het overlijden van ons innig geliefd Zoontje JACOBUS, in den jeugdigen leeftijd van ruim negen maanden.

Koudekerke, den 21 Januarij 1863. A. VAN DE PUTTE.
MINDERHOUT.

Kennisgeving.

Voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, bij het treurig verlies van onzen geliefden Zoon FREDERIK ontvangen, betuigen wij, ook namens onze Kinderen, onzen hartelijken dank.

A. J. DE SMIT V. D. BROECKE.
C. C. DE SMIT V. D. BROECKE — ABRAHAMS.

DE DERDE DER VOORLEZINGEN
VAN
Dr. S. PICCARDT,
OVER
ZEEUWSCHE GESCHIEDENIS EN LETTERKUNDE,
zal gehouden worden op **Vrijdag 23 Januarij,** des avonds ten half acht ure, in de Concertzaal alhier.

HOUT-VERKOOPING op **Popkensburg** Vrijdag 23 Januarij 1863, des voormiddags ten tien ure, te beginnen op **Brigdamme,** met eene partij **BOOMEN** staande rond 't Kerkhof, en daarna eene partij **BOOMEN** bij de Hofstede van GERRIT KWEKKEBOOM aan den Goldsteinschen Weg.

HOUT-VERKOOPING op **Valkenisse** Zaturdag 24 Januarij 1863.

HOUTVERKOOPING
op BORNDAL, bij **Veere,** op Zaturdag 24 Januarij 1863, 's morgens 10 ure.

De Notaris G. VERDOOREN, residerende te Aardenburg, zal op Dingsdag den 27 Januarij 1863, des voormiddags ten 11 ure, ten verzoeke van den WelEd. Heer S. A. BOMME, te **Aardenburg,** op diens terrein aldaar, publiek presenteren te verkoopen:

80 Stuks zeer zware Olmen BOOMEN, zeer geschikt tot Werkhout, van 1,50 tot 2,20 El in de koord;

eenige Canada Populieren BOOMEN, allen liggende op gemeld terrein;

ongeveer 1600 Mutsaards, Spilten en eene aanzienlijke partij **Spaanders,** alles van gemelde Boomen afkomstig.

Nader onderrigt te bekomen bij genoemden Notaris. — Men voorzie zich van goede Borgen.

GROOTE VERKOOPING
van twee honderd Kavels MASTENHOUT, zeer geschikt voor Dijkwerken, **Bakkers MUTSAARD** en meer, op Donderdag 29 Januarij 1863, om tien ure voormiddag, door den Notaris NOUHUYS, op de Goederen van den Advokaat MERTENS te **Ossendrecht,** nabij den Straatweg en de Schelde.

PUBLIEKE VERKOOPING
op Vrijdag 30 Januarij 1863, des morgens tien ure, te **Goes,** aan de Gemeentewallen, te beginnen bij den Waaiboek, van eenig **KAPHOUT** en ander geveld Hout, en van 95 zeer zware **OLMEN BOOMEN,** waaronder vele geschikt voor Werkhout, staande op den Westwal, tusschen het Ravelijn de Grenadier en dat bij den Brouwersgang (aankomende de Gemeente Goes), te verkoopen bij partijtjes tot ieders gerief, door het ministerie van den Notaris RISSEEUW te Goes.

PUBLIEKE VERKOOPING, op Donderdag den 29sten Januarij 1863, des avonds ten zeven ure precies, op de Bovenzaal der Societeit DE VERGENOEGING, op de Groote Markt te Middelburg, ten overstaan van den Notaris D. VERHULST, van:

1. Een **HUIS en ERVE** op de Zuidzijde van den Dam te Middelburg, wijk G no. 93, Kadastraal bekend sectie B no. 1033. Grondlasten f 14.88.
2. Een **HUIS** met **PAKHUIS en ERVE** achter de Teerpakhuizen te Middelburg, wijk P no. 243, Kadastraal bekend sectie C no. 667 en 668. Grondlasten f 12,57.
3. Een Vijftigste **AANDEEL** in het **Barkschip Maria,** Boekhouder de WelEd. Heer A. H. G. FOKKER, te Middelburg.

Gemelde Huizen en Erven zijn daags vóór en op den Verkoopdag voor een ieder te zien, des voormiddags van 9 tot 12 en des namiddags van 2 tot 4 ure.

De Notaris P. VAN DE GRAFT zal op Maandag den 2den Februarij 1863, des voormiddags ten 11 ure, in het te verkoopen Huis, in het openbaar te koop aanbieden:

DE UITSPANNING: DE RIJZENDE ZON,

staande en gelegen op den **Grooten Abeele,** waarin sedert jaren met goed gevolg het TAPPERS BEDRIJF wordt uitgeoefend, gemerkt no. 118, Kadastraal bekend sectie A no. 522, ter inhoudsgrootte van 2 Roeden, en het **Erfpachtsregt** op 96 Ellen Grond daar achter gelegen, Kadastraal bekend sectie A no. 469.

Jaarlijksche Lasten f 15,43.

Voorschreven Huis is des Zaturdags vóór den Verkoop voor een ieder te bezigtigen.

Tegen Mei TE HUUR een **BOVENHUIS.** Adres bij VAN BENTHEM & JUTTING.

I. L. PINTO LJz., Tandheelmeester, Vlissingsche straat, K 51, zal dagelijks te consulteren zijn over het inzetten van **RATELLIERS en KUNSTTANDEN,** het aannemen op billijke voorwaarden van Abonnementen ter regeling der **Kindertanden** gedurende de verwisseling, en verder over al hetgeen tot de Tandheelkunde behoort.

Is ook elken Dingsdag te spreken bij den Heer J. B. KUYPERS, groote Markt, te Vlissingen.

JAN VAN REES & ZOON *te Zwolle*
hebben het **Depôt** hunner **THEEËN** voor Middelburg gevestigd bij Mejufvr. J. C. SCHOUTEN, geb. KOK, Korte Sint Pieterstraat, wijk F no. 29. — Veel verbeterde kwaliteiten, door belangrijke buitenlandsche inkoopen. — Verpakking: 1, 2½ en 5 Ons, voorzien van Zegel, Prijs en Nommer. — PRIJS-COURANTEN gratis bij de Depôthoudster te bekomen.

Die genegen zijn te staan naar de betrekking van **Tweeden HULPONDERWIJZER** bij de Openbare Lagere School te **Sluis,** onder den Hoofdonderwijzer J. H. VAN DALE, waaraan is verbonden eene Jaarwedde van f 250, gelieven hunne stukken franco in te zenden aan den Heer Burgemeester van Sluis, vóór den 10 Maart 1863.

Lekkere **Strootjesharing** (volstrekt niet zout) 25 cts. per dozijn, bij DEKKER, Smallekade.

Terstond eene **Meid** benoodigd. Te bevragen bij K. VAN DER GIJP.

Eene **Meid** benoodigd H 58.

DE GLOBE.

ALBUM

VAN BUITENLANDSCHE LETTERVRUCHTEN.

De aflevering voor Januarij van de twee tijdschriften, welke thans onder bovenstaanden titel vereenigd het licht zien, bevat de volgende stukken:

De indische archipel.
De groote straigevangenis te Portland.
New-Orleans.
Herinneringen van een oud tooneelspeler.
De maatschappelijke toestand van New-York.
Ludwig Uhland.

De uitgave geschiedt bij DE GEBROEDERS ABRAHAMS te MIDDELBURG, naar verkiezing der inteekenaren in maandelijksche afleveringen of driemaandelijksche deelen. De prijs per jaar is f 6,—.

SCHOUWBURG TE MIDDELBURG.

Zaturdag 24 Januarij 1863.

(LAATSTE [illegible] ABONNEMENT.)

ANGELO, TYRAN VAN PADUA, Tooneelspel in vier tafereelen, van Victor Hugo.

Na hetzelve, op vereerend verzoek:

DE KETELLAPPER VAN SAINT-FLOUR, Blijspel met Zang in één bedrijf. Aanvang 6½ ure.

NB. De Abonnementskaarten voor het datum geldig.

STOOMBOOTDIENST
TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.
Uren van vertrek in Januarij.

VAN MIDDELBURG				VAN ROTTERDAM			
				Donderdag	22	's morg.	7 ure.
Vrijdag	23	's morg.	7 ure.	Zaturdag	24	„	8,30
Zondag	25	„	7	Dingsdag	27	„	9,30
Woensdag	28	„	7	Donderdag	29	„	10,15
Vrijdag	30	„	8	Zaturdag	31	„	6

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.